

עידן

דע ארץ
אלקן אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - זוו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - זוו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

פרשת החודש

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- מדוע מונים כלל ישראל בלבד ללכנה?
- איזו שייכות יש בין ניסי יציאת מצרים לקידוש החודש?
- האם שורש כלל ישראל הוא במדת המלכות או ברצון העליון?
- החשוב בעיניו כאפס ואין, ביכולתו להמשיך עליו נסים
- הטעם שמדת המלכות כלולה מדוד המלך ושלמה בנו
- מדוע צריכים בית דין לקדש את החודש?

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ויספו ענוים בה' שמחה:

מתיקות החיים
של בעל הענווה

עמוד ה

ראשון הוא לכם לחדשי השנה: התחדשות והתעלות הבריאה בחודש ניסן

א

תיקון הירח תלוי ביציאת מצרים

ויאמר ה' אל משה ואֵל אהרן אֲהַרְוּ אֶרְצוֹ מִצְרַיִם לְאָמֹר, הֲחִדְשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁים, רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחִדְשֵׁי הַשָּׁנָה. וְדַבְרוּ אֵל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לְאָמֹר, פְּעֹשׂוּר לְחִדְשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לְבַיִת אֲבוֹת וְגו' (שמות יב א-ג).

סמיכות מצות קידוש החודש לעשיית קרבן פסח

הנה לפי פשוטו של מקרא כוננת הכתוב 'החודש הזה לכם' היא, להורות שהחודש ניסן שבו יצאנו ממצרים נחשב ראש חדשים וראשון לכל חדשי השנה, שממנו מתחילים כולם להימנות. עוד דרשו חז"ל במכילתא (הובא כאן ברש"י) בפסוק זה, שבא הכתוב לצוות על מצות קידוש החודש, לומר שבכל תחילת החודש בשעה שהירח מתחדשת נקבע ראש חודש.

והנה מיד אח"כ נאמרה בתורה מצות עשיית קרבן פסח ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית' - הנעשה לזכר יציאת מצרים, ויש להבין הטעם שסמך הכתוב מצות אלו אהרדי, משמע מזה שהינן מקושרות זו לזו, ושנה שייכות ביניהן

חודש ניסן שייך למדת המלכות

הנה נודע מהזוה"ק שהירח היא מרכבה למדת המלכות העליונה, המכונה בשם 'כנסת ישראל', וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב י"ג א') 'לית סיהרא אלא כנסת ישראל', וכן איתא בגמ' (ר"ה כה.) 'אמר ליה רבי לר' חייא, זיל לעין טב וקדשה לירחא, ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקים', הרי שהירח שייך למדת המלכות - בחי' דוד המלך ע"ה. וענין קידוש החודש הוא, שבמצוה זו משתדלים לתקן ולהאיר את מדת המלכות, וכמו שיבואר להלן בעו"ה.

ונלמד מזה, שחודש ניסן, שהוא הראשון לניסן חידוש הירח שבכל ראש חודש, יש לו קשר מיוחד למדת המלכות. וחזונו כן גם מהא דתנן (ר"ה ב.) 'באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים', ומבואר שם בגמ' (ג.) דהיינו לומר שלמלכי ישראל מניסן מנינן. הרי לן שחודש ניסן משתייך למדת המלכות, ולמלכי ישראל דייקא

'כתר עליון איהו כתר מלכות' - 'מגיד מראשית אחרית'

וכדי לבאר הקשר שביניהם, נקדים בתחלה ענין פלא שמצינו במדת המלכות, והוא, שעל אף שהיא המדה האחרונה של העשר ספירות, מכל מקום באיזו בחינה היא נחשבת כמדה הנעלית ביותר ביניהם, וכמו שאיתא בתיקוני' (ז' יו.) פתח אליהו 'כתר עליון איהו כתר מלכות, ועליה איתמר (ישעיה מז, ט) מגיד מראשית

אחרית', כלומר שמדת המלכות העומדת למטה מכל המידות, מתאחדת עם הכתר שהוא למעלה מכולן, ועל סוד יחוד זה נאמר 'מגיד מראשית אחרית', שהשי"ת ממשיך מן הראשית עד האחרית, ומקשר את המלכות שלמטה מכל הספירות עם הכתר שגבוה מכולן.

דוד המלך הוא 'אבן מאסו הבונים' שנעשתה 'ראש פינה'

ודבר זה רואים אנו בכל ענין הנוגע למדת המלכות, שבבחינה מסיימת חשוב הוא כדבר נמוך ושפל ביותר, אך מאידך גיסא הרי הוא נעלה ונשגב עד כדי כך שאין למעלה ממנו. כי כן מצינו בדוד מלך ישראל, שנאמר עליו המקרא (תהלים קיח, כב) 'אבן מאסו הבונים - היתה לראש פינה', הרי שמצד היותו מושרש במדת המלכות - שמקומה למטה מכל הספירות מאסוהו הבונים, אולם מאידך גיסא מקור שורשה של מדה זו גבוה ונשגב מאוד, עד שנתעלה להיות ראש פינה.

גם משיח הוא 'עני ורוכב על חמור', ויתעלה להיות 'ירום ונשא וגבוה מאוד'

וכן הדבר במלך המשיח עצמו, המכונה בכתוב 'עני ורוכב על חמור' (זכריה ט, ט), וכן נאמר בו (ישעיה נג, א) 'איש מכאובות וידוע חולי וכו' נבוה ולא חשבונהו', וכדרך הוזה אמרינן בגמ' (סנהדרין פח.) שהוא יתיב אפתחא דרומי בני עיני סובלי חלאים, הרי שבפשטות נראה הוא כאדם הנמוך ביותר העומד בדיוטא התחתונה ממש. אולם מאידך גיסא כתיב ביה (שם נב, יג) 'הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבוה מאד', ובחז"ל איתא (ראה תנחומא תולדות יד; זוה"ק ח"א קפא:) שמדרגת משיח תהיה למעלה מהאבות הק' וממשה רבינו, כי הוא עתיד להתעלות למעלה מכולם, כטעם 'היתה לראש פינה'.

ומכל זה יוצא, שמדת המלכות, על אף היותה אחרונה לכל הספירות, בכל זאת מקושרת היא בקשר אמיץ וחזק עם הראשונה והגבוהה מכולן - ספירת הכתר, ויש להבין ענין זה.

ב

הנהגת הטבע והנהגת הנס מקורן מהמידות 'כתר' ו'חכמה'

שתי הנהגות בעולם: הנהגת הטבע והנהגת הנס

וביאור הדברים הוא, ע"פ מה שנודע (והאריך בזה המהר"ל ז"ע בהקדמה לספרו גבורות השם ועוד) שהקב"ה קבע בעולם שתי הנהגות כלליות שבהן הוא מנהיג את עולמו,

ב. מקור הנהגת הטבע - ימי בראשית, ספירת החכמה, הקובעת את חוקי הטבע ותמיד אינה משתנה. ראשית הנהגת הנסים, ספירת הכתר - ביציאת מצרים, ובאה ממהותו ועצמותו ית'. מכת בכורות - דחיית הגויים מן הראשית האמיתית שהוא רצון העליון.

ג. כתר - 'אין', ההכרה ברצון העליון גורמת ביטול והרגשת אין. חכמה - 'יש', כי מצד החכמה אפשר להרגיש ישות וגאווה. 'ראשית גוים - עמלק', אך ישראל ממצטים עצמן כ'אין'.

הו: הנהגת הטבע והנהגת הנס. הנהגת הטבע נקבעה בששת ימי בראשית, שאז העמיד השי"ת את כל מהלך הנהגת הבריאה, אך היא נתנהג מאותו זמן ואילך עד אחרית הימים, וזהו סדר הנהגת הטבע. ולצדה ישנה גם הנהגת הנס, שהיא הנהגה שלימה של נסים, שלפעמים שונים ועתים מוזמנים מנהל השי"ת את העולם באופן של נס - למעלה מן הטבע.

ראשית הנהגת הטבע - ששת ימי בראשית, ראשית הנהגת הנסים - יציאת מצרים

וכדרך שאמרנו שבריאת העולם בששת ימי המעשה היתה הראשית והשושלת הנהגת הטבע, הנה כמו כן יציאת מצרים נחשבת לראשית ומקור להנהגת הנס, כי כל הנסים המתהווים לישראל בכל משך הדורות ע"י הנהגת הנס, כולם מושרשים בניסי יציאת מצרים^(א). כי בעת יציאת מצרים חידש השי"ת הנהגה קבועה נוספת בבריאה: להנהיג את העולם בדרך נס, והוא הגילוי של 'אני יוצא בתוך מצרים' (שמות י"ד, ו) וכמו שיבואר בע"ה.

שורש הנהגת הטבע - ספירת החכמה

הנהגת הטבע שנקבעה בעולם בשעת הבריאה היא ההנהגה הקבועה של העשר ספירות, שהן הכלים והאמצעים שעל ידן פועל הקב"ה כביכול בעולם את מה שברצונו לעשות ולפעול, ובהן הוא מתגלה לכל ברותיו אשר ברא. שורש הנהגה זו הוא ספירת החכמה דלעילא, כי היא נחשבת - בבחינה מסוימת - לראשית הספירות, וכמ"ש (תהלים קי"ב, ט) 'ראשית חכמה, וכן מבורא ככתובים בהדיא ששורש הבריאה הוא מדת החכמה, כמ"ש (שם ק"ד, כ"ד) 'כולם בחכמה עשית', וכן כתוב (משלי ג, ט) 'ה' בחכמה יסד ארץ', וכמו כן תרגם בירושלמי בפסוק 'בראשית ברא אלקים' - 'בחכמתא'. הרי שהבריאה והטבע הוקבעו על ספירת החכמה העליונה

החכמה העליונה קבעה את כל חוקי הטבע בעולם

והטעם לכך, מפני שהחכמה העליונה קובעת את כל חוקי הטבע, והיא מלמדת אך יש לפעול בבריאה בכל מדה וספירה ממידותיו העליונות ית'; מתי יש להתנהג במדת החסד, ובאיזה זמן יש צורך להשתמש במדת הגבורה וכו', והחכמה קובעת מהו השיעור להתנהג בכל מדה ומדה, והיא מגדירה בכל הנפעל בעולם כמה צריך לעשות וכו'. ונמצא שהחכמה היא השורש לכל המעשים, כענין 'כולם בחכמה עשית' וכמו כן ספירת החכמה היא הראשונה לכל סדר ההשתלשלות, כי מדת החכמה ואילך נמשכות כל המידות בהשתלשלות זו מזו. וכמו כן הם חוקי הטבע בבריאה, שכולם ומושתלשלים זה מזה, וכולם מתנהלים בסדר מסודר, וכך כל העולמות נעמדים באופן שכל אחד יוצא ומשתלשל מחבירו. הרי שכל סדר וחוקי הבריאה מושרשים במדת החכמה העליונה ב"ה^(ב).

הנהגת הטבע היא הנהגה של צמצומים שאינה יכולה להשתנות

וזהו הטעם שהנהגת הטבע היא הנהגה של הגבלות וצמצומים, כי היא מוטבעת וקבועה על פי מה שצויה חכמתו העליונה ית', ואי אפשר לה לשנות ולזוז כל שהוא ממנה. כי אם גזרה חכמתו ית' כך וכך, הנה מצד הלכות הטבע אין מקום אל הדבר להשתנות, שהרי החכמה העליונה קבעה שכך צריך להיות. ומצד זה עומדים כל חוקי הטבע בעולם, שהם מה שהוקבעו בראשית הבריאה מכח מדת החכמה.

שורש הנהגת הנסים היא ספירת הכתר

אולם שונה מכך היא ההנהגה השניה שאמרנו, הנהגת הנסים, שהיא ג"כ סדר של שהעמיד הקב"ה בבריאה, אלא שראשית הנהגה זו איננה ספירת החכמה, אלא מקורה היא ספירת הכתר, שפירושו 'רצון העליון', והוא הנחשב כראשית האמיתית, ראשית הנעלם, שלמעלה מספירת החכמה (ראה גיליון ר"ו, פ"י וזכור דהאי שתא).

הנהגת הנסים נמשכת ממהותו ועצמותו ית'

וענין הנהגה זו הוא: שהקב"ה מתעלה למעלה מכל חוקי וגבולי הטבע, ואינו מתפעל מכל הטבעים הקבועים שבעולם, אלא הוא פועל בו כרצונו העצמי לבד. וזה לפי מה שכבר הקדמנו כמה פעמים לברא, שמדת הרצון שבנפש נובעת ממקור הנפש עצמו, והוא גילוי לעצמות האדם. והנה כמו כן למעלה, ספירת הכתר - רצון העליון, הוא התגלות ממהותו ועצמותו ב"ה עצמו, ומצד דרגה עליונה זו מתנהג הקב"ה באופן אשר אין הוא מצומצם ומשועבד כלל לחוקי והגבלות הטבע היוצאים ממדת החכמה, אלא כרצונו הוא עושה גם מה שאינו מותאם לכללי חוקי הבריאה והטבע. וזוהי הנהגה הנמשכת מעצמותו כביכול למעלה מכל סדר השתלשלות הספירות המתחילות מספירת החכמה.

שורש הנהגת הנסים ביציאת מצרים - 'אני יוצא בתוך מצרים'

וכפי האמור, הנהגת הנסים נתגלתה בשעת יציאת מצרים - שעניינו היציאה מן המיצר והגבולים של חוקי הטבע, כי אז חידש הקב"ה בעולם את ההנהגה הלוז של שידוד מערכות הטבע. ונסים אלו הופיעו בעולם באופן של 'אני יוצא בתוך מצרים', וכלומר שהיתה זאת הנהגה היוצאת ממהותו ועצמותו ב"ה בעצמו, וכדרך שדרשו חז"ל (במכילתא. הובא ברש"י) בפסוק (שמות י"ב, יג) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה', 'אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח, אני הוא ולא אחר', שהיתה זאת הופעה מעצמותו ית' ממש, בלא שום התלבשות במדה והנהגה תחתונה.

והיינו כאמור כי שורש הנהגת הנסים תלוי במהותו ועצמותו ית' שלמעלה מכל השתלשלות וצמצומים, ומבחינה גבוהה ונשגבה זו נמשכו הנסים של יציאת מצרים

הכאת בכורי מצרים וקידוש בכורי ישראל; על שאין לגויים שייכות לראשית האמיתית - רצון העליון

ומטעם זה היתה התגלות זאת של הנהגת הנסים באופן שהיכה הקב"ה את בכורי מצרים, ולעומת כן נתגלתה באותה שעה קדושת הבכורה והראשית בישראל, 'בני בכורי ישראל' (שם ד, כג), ודבר זה בא להורות על שהראשית של ישראל איננה כהראשית של המצריים, כי בני ישראל מושרשים בראשית האמיתית, שהיא ספירת הכתר, כי אליהם היתה הכוונה והרצון העליון בשעת הבריאה, ונמצא שהמה דבוקים במדת הרצון העליון, וכמו כן יש להם שייכות להנהגת הנסים היוצאת מבחי' הרצון. ואילו אומות העולם אין להם שייכות אל הרצון, אלא לראשית חכמה, מאחר שכל בריאתם לא היתה אלא מצד החכמה העליונה שקבעה שיש צורך להעמיד גם גוים, בכדי שעל ידם יוכל להשלים את כוונת השי"ת בבריאה, כי עי"ז תהא בחירה וכו' וככך יוכלו בני ישראל לבוא אל תיקונם הראוי וכו', ונמצא שמצד מדת החכמה בלבד יש להם קיום ואחיזה בעולם. אך תכלית הרצון והמכוון של השי"ת בבריאת העולמות היתה לעמו ישראל לבד, ולכן אין לאומות העולם שייכות להנהגת הנסים אלא לסדר הטבע בלבד. ורצון זה הופיע בשעת יציאת מצרים, והיא קדושת הראשית של כלל ישראל שנתגלה באותה שעה.

הנהגת הנסים שייכת לישראל בלבד - שיש להם ביטול ואין כתר - 'אין', חכמה - 'יש'

והנה נודע שספירת החכמה נקראת 'יש', ומאידך הכתר נקרא 'אין', וכמ"ש (איוב כ"ג, יג) 'וחכמה מאין תמצא', וכלומר שהחכמה - ה'יש', נמצאת ויוצאת מ'אין' - כתר. ונרמז הדבר גם בשמו 'חכמה', שאותיותיו הוא 'כה מה', שהוא דבר 'מה', והיינו שיש לו מהות מסוימת ששואלים עליו 'מה' מהותו ומציאותו. אך מדת הכתר אינה כן אלא בה ישנה בחי' אין ממש, וכמו שיבואר.

על פי מדת החכמה ייתכן שיחשיב עצמו ליש - 'ראשית גוים עמלק'

והענין, כי מצד מדת החכמה, שהיא השורש לסדר השתלשלות והנהגת הטבע, עדיין אינו ניכר לנברא בטל לגמרי להשי"ת ושאלו נמצאות מהות בפני עצמו, כי עדיין אין לו הכרה במהותו ועצמותו ממש שהוא בלבד הוא המציאות היחידות והאמיתית בעולם, וכי הוא הוא שקבע והעמיד בעולם את כל חוקי הטבע. ולכן אומות העולם ששורשם הוא בהנהגת הטבע לחדו, וכל קיומם הוא מהחכמה בלבד כנ"ל, על כן כל מציאותם היא ישות וגאווה, וראשית גוים עמלק (במדבר כ"ד, ט), העולה כמספר 'אם', המורה על גאווה וישות.

ההכרה במדת הרצון העליון גורמת ביטול והרגשת אין

אמנם מי שדבוק במדת כתר עליון, שהוא שורש הנהגת הנסים, ויש לו הכרה שכל סדר השתלשלות וכל חוקי הבריאה תלויים בגבוה מעל גבוה, כי כולם מושרשים ברצון העליון שרצה בהם, ואילו כאשר רצונו משתנה, הרי ביכולתו לשנות את כל הטבע כרגע, - הנה הוא בטל לגמרי להקב"ה, ומכיר בעצמו כי הוא אפס ואינו, מאחר שאין בעולם כי אם הבורא ב"ה שהמציא מאין הגמור את כל הנבראים, וכולם תלויים ועומדים כרצונו העליון המהיה אותם בכל שעה ועונה

כלל ישראל נחשבים בעיניהם כ'אין' - כיון שמושרשים ברצון העליון

וזהו יסוד החילוק בין ישראל לעמים, שמעלתם העיקרית לעומת הגוים היא שהם 'ממעטין עצמם' (חולין ט"ט), כי כל איש מישראל לפי מדרגתו יכול לעמוד על השגה זו, אשר הוא כשלעצמו אינו נחשב כמציאות כלל, ולא זו בלבד שהוא נחשב כ'תולעת ולא איש' (תהלים כ"ב, ז), ואף לא בבחי' 'ואנכי עפר ואפר' (בראשית י"ח, כז), אלא הוא אין ממש (עי' חולין ט"ט), שכל מהותו ומציאותו בטלה כאפס ואין להשי"ת. כי כאמור קדושת הבכורה בישראל היינו שהם דבוקים בראשית האמיתית, בחי' כתר עליון, וזוהי נקודת שורש הנפש שלהם - היפך מהגוים שראשיתם היא החכמה והישות בלבד, ולכן חשובים המה בעיניהם כאין ממש.

ניסי יציאת מצרים נפעלו ע"י תיקון מדת הירח

ע"י התגלות רצון העליון מרגיש הנברא עצמו לאין

והנה מעתה יתבאר לך מה שהערנו לעיל בדבר הפלא שמצינו במדת המלכות, שמחד גיסא יש לה שייכות לשפלים ונמוכים, ומקומה למטה מכל המידות,

א. והגם שכבר נעשו נסים לאבותינו הק' עוד לפני זמן יציאת מצרים, מכל מקום המקור והשורש לעצם הנהגה זו הוא יציאת מצרים, וכל הנסים שנפעלו לאבות הק' נמשך להם למפרע מהאור של יציאת מצרים.
 ב. ומובן ממילא שהמכוון כאן בספירת החכמה הוא לחכמה האמיתית, חכמת התורה, ולא לחכמות חיצוניות וחכמת הטבע בלבד, כי 'אסתכל קוב"ה באורייתא וברא לעלמא' (זוה"ק ח"א, ה"ב ח"ב ח"א, ו"ג) התורה - שהיא חכמתו ית' העליונה - מנהיג השי"ת את כל העולמות, וממנה נמשך כל סדר העשר ספירות. וראה עוד להלן.

ד. המחזיק עצמו לכולם דבוק ברצון הבורא וממשיך הנהגה של נס, כשם שניסי יציאת מצרים התעוררו ע"י תיקון מדת הלבנה. וזו מדתן של התחלת ישראל שמיד עם יצירתם החלה הנהגת הנסים.

ה. ביציאת מצרים יש כנגד דוד המלך, וגם לשלמה בנו, שמדתו 'חכמת שלמה', חכמה שבמלכות, שגם חוקי הטבע היבשים הם רצון ה', והיינו טעמא דקידוש החדש הקורה ממילא: העלאת עולם הטבע להנהגת הנסים, ובפרט בניסן - שהוא לשון נס.

ומאידך ליל התקדש חג בחמשה עשר בו שבו אוכלים את הפסח מכוון למלכות שלמה, שהוא הדור ה"טו מאברהם אבינו, ובימיו היתה הסיירה באשלמותא (וה"ק ח"א קפ. ועוד) - כמו מעמדה באמצע החודש, וכן מצינו אצלו ענין סעודה ערוכה (ראה מלכים א ד, וכלשון חז"ל (תענית כט): 'סעודת שלמה בשעתו', והפסח נאכל גם הוא על השבוע בהסיכה בדרך חירות כבני מלכים כענין סעודת שלמה. הרי שהג הפסח זמן חירותנו ממצרים שייך למדת דוד המלך ושלמה בנו⁽¹⁾.

'חכמת שלמה' - חכמה הכלולה במדת המלכות

וביאור הדברים הוא, כי הנה מלבד מה שהארכנו עד כה בענין מדת המלכות, שענינה הביטול הגמור של הנברא לבוראו והכרה במציאות עצמות אלויות שלמעלה מספירת החכמה - שזוהו עניינו של דוד המלך ע"ה, שזה שייך למדת רצון העליון והנהגת הנסים, נכלל במדה זו גם בחי' חכמה של ה'חכם מכל אדם', ענין 'חכמת שלמה' (מ"א ה, יא), שהיא שורש הנהגת הטבע כנ"ל, וגם היא כלולה במדת המלכות - המקושרת לרצון העליון, וזה כדי לאחד שתי הנהגות אלו ביחד

ההנהגה הקבועה היא חוקי הטבע שאין יד ה' גלויה בהם

והענין, כי הגם שנתבאר שבהנהגת הנסים ניכרת נגזרות נגזרות בהודא מציאות ואמיתות של השי"ת המנהיג את עולמו כפי רצונו בלי שיכול אחד לומר לו מה יעשה ומה יפעל, אולם למעשה הרי כל הנהגה זו איננה אלא לפי שעה, ואילו ההנהגה הקבועה בעולם היא הנהגת הטבע - הנמשכת ממדת החכמה, שאין מתגלה שם כי יד ה' עשתה זאת, עד שיש מקום לחשוב ולטעות כי החכמה היא מציאות הקובעת לעצמה, ואיננה תלויה ברצון ה' ח"ו.

בחכמת שלמה ניכר שכל החכמה היא רצון ה'

וכדי למונע טעות זו יש לאחד ולשלב את מלכות דוד עם מלכות שלמה, כי מלכות דוד הוא מדת הרצון, ומלכות שלמה היא בחי' חכמה, ונצרך לגלות שכל הנחות החכמה אינן מכוונן שזוהו רצונו ית', וכל סיבות הטבע אינן אלא מפאת שרצון ה' הוא שקבע אותן כן, והוא ית' נמצא גם בתוך הטבע. ובכך מזככים את החכמה להעלותה מחכמת הטבע גרידא לדרגת חכמת התורה, שהיא חכמה כזו שמתגלה בה שכולה אינה אלא רצון ה'.

קידוש החדש: העלאת עולם הטבע להנהגת הרצון

ומעתה יובן היטב ענין קידוש החדש בעת התחדשות הירח, שענינו: **העלאת את הטבע למדת רצון העליון**, וכמו שיבואר. כי הנה חזינו דבר פלא בקידוש החדש, שמחד גיסא צריך שיבואו שני עדים להעיד על מולד הירח, וכמו כן המנהג שאומרים הלל בראש חודש - כדרך שאומרים על עשיית הנסים, וזוהו נראה שכאילו התחדשות הירח איננה דבר טבעי ונחשבת כמו נס. אך מאידך הרי חידוש הירח הוא דבר המחוייב בטבע הבריאה, ונעשה בכל חודש ע"פ חשבון, ובית דין כבר יודעים מתחילה באיזה זמן יהיה מולד הירח, וא"כ אינו מוכן לכאורה למה נדרש שיבואו העדים להעיד על חידושה.

אלא הם הם הדברים שאמרנו, שקידוש החדש ענינו, אשר גם את החידוש הנהגה באמת ע"פ חשבון טבעי מצד טבע הבריאה, צריך שיבואו עדים להגיד שאכן נפעל הדבר, וכאילו נעשה כאן נס, כי זה כמו נס המלוכש בחשבון, כי גם כל הלכות הטבע שורשן ברצון העליון, שהוא מקור הנסים. ועל כן מקדשים ב"ד את החדש, כי 'קדושה' רומזת לחכמה (וה"ק ח"ג סא), להורות שזוהי חכמה קדושה המלוכשת בחשבון. ודוקא חכמי העדה הפועלים בכח החכמה, הם מקדשים את הירח - כתר מלכות, והם מקדשים נס וטבע כאחד, ומגלים בזה שכל חכמת הטבע נובעת מרצון העליון.

ועל כך מסיק כאן הפוסק 'בעשור' לחדש הזה ויקחו להם' וגו', כי 'עשור' רמזו ליו"ד חכמה קדומה, ובקידוש החדש ממשיכים את הראשית של החדש הזה - בחי' אין, לבחי' י' - חכמה, ובכך מזככים גם את עולם הטבע להכיר כי גם הוא בנוי ומיוסד על הרצון העליון.

חודש ניסן - לשון נס - מעלה את כל הנהגת הטבע לנשים

וזהו מהותו של חודש ניסן, ששמו 'ניסן' הוא מלשון נס, לרמוז על שבימים אלו מתעלים להנהגת הנס שנתחדשה ביציאת מצרים, ואח"כ מזככים את כל חוקי הטבע ע"פ הנהגה זו שנתגלתה בחודש הלוה שהוא 'ראשון לחדשי השנה'.

ומאידך היא עולה ומתדבקת עם ספירה הראשונה - כתר, כענין 'כתר עליון' איהו כתר מלכות, ועליה איתמר מגיד מראשית אחרית'. ולפי האמור עניינו הוא, שמדת המלכות שהיא בבחי' עניה דלית לה מגרמה כלום (וה"ק ח"א קפא), היא דייקא מקושרת עם הרצון העליון, כי מצד ההתגלות הנפלאה של ספירת הכתר מרגיש האדם את עצמו כאין ממש.

החשוב בעינינו כאין דבוק ברצון העליון ומעורר את הנהגת הנסים

וכמו כן לאידך גיסא, כאשר האדם מבטל עצמו עד כי הוא נחשב בעצמו כעניי וכאין, וכדרך מדת המלכות שלמטה מכל המדרגות, אזי חלה עליו עצמות אלויות של רצון העליון שלמעלה מכל הספירות, שהרי הוא מכיר בעצמו שהוא אינו חשוב ככלום, וכל מציאותו אינו אלא עצמיות אלויות המתפשט בכל הנבראים. וא"כ אפילו אם באמת הוא מצד עצמו עומד בדיטא תחתונה וחשוב כאפס ואין, מכל מקום כיון שהוא מייחס כל מציאותו להשי"ת שביכולתו להפך ולעשות את האין ליש, מהגמור ביותר להעלה ביותר, הרי הוא חשוב למעלה מכל המדרגות, כענין 'מגיד מראשית אחרית'.

ולפי דברינו לעיל שמדמת הכתר נמשכת סדר הנהגת הנסים, נמצא שמי שחשוב בעיניו כאפס ואין, ועי"ז הוא דבוק ברצון העליון, מעורר הוא אצלו את הנהגת הנסים, וכפי כמה שהנברא מרגיש בעצמו שאין לו מציאות אמיתית לעצמו, אלא כל כולו כח אלוך, מעתה הוא מתדבק בעצמיות אלויות שלמעלה מכל סדר השתלשלות הנהגת הטבע, ובכוחו להמשיך נסים ממש מרצון העליון.

הנסים של יציאת מצרים התעוררו ע"י תיקון הירח

ומעתה ע"פ דברינו אלה תובן היטב שייכות פרשת יציאת מצרים - התחלת סדר הנהגת הנסים, עם מצות 'החודש הזה לכם', שענינה תיקון וקידוש הירח - מדת המלכות. כי כפי האמור, הסגולה לגלות הנהגה נעלה הלוו היא ע"י תיקון מדת הירח, בחי' לית לה מגרמיה כלום, כי רק בזה מתעוררת דרגה עליונה של רצון העליון המחולל את סדר הנסים⁽²⁾.

התחלת הנהגת הנסים בעת יצירת עם ישראל

ושפיר דייק כאן הכתוב לומר 'החודש הזה לכם', להורות שבני ישראל דוקא יש להם מדה זו של הלבנה להיותם חשובים בעיניהם כאפס וככלום, וכנ"ל שלא עשה כן לכל גוי. ואכן הנהגה הלוו נתגלתה דייקא בעת יציאת מצרים שהיתה זמן התהוות העם ישראל כנודע, לרמוז שזוהי מידת המובהקת של העם ישראל, שממעיטים את עצמם לגמרי לפני המקום, ועל כן ראוים שיתנוסס השי"ת עמם בהנהגת הנסים. וכפי כמה שכלל ישראל מגלים בנפשם דלית להו מגרמיהו כלום ואין להם אלא מתנת אלויותם, כן הינם מסוגלים לפעולת הנהגה הלוו של 'אני יוצא בתוך מצרים'.

ה

חידוש הלבנה בחודש ניסן - התעלות הנהגת הטבע לרצון העליון

יציאת מצרים מכוונת לבחי' דוד המלך ושלמה בנו

אמנם באמת יש עומק נוסף בענין מצות קידוש הירח שנצטוונו בעת יציאת מצרים בראשית הנהגת הנסים. כי הנה מדת המלכות בנויה ממדת דוד המלך כנ"ל, אך גם ממדת שלמה בנו, וכענין 'נא הקם מלכות דוד ושלמה' (זמר א-ל מסתתר) וכן מצינו שיציאת מצרים - המיוסדת על ענין תיקון הלבנה כנ"ל - כלולה מדוד ושלמה, כי זמן שחיטת הפסח ביום ארבעה עשר בניסן הוא כנגד דוד המלך, שהיה דוד הארבעה עשר מאברהם אבינו - כנגד י"ד ניסן, וכן עולה שמו כמספר י"ד, וכמו כן מצינו בכתוב שדוד המלך לא היה יכול לבנות את בית המקדש אחר אשר 'דם לרב שפכת וגו', לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני' (דה"א כב, ח), והרי זה מכוון כנגד י"ד ניסן - יום שחיטת הפסח, שהיא עבודה של שפיכות דמים. הרי ש"ד ניסן הוא בחי' מלכות דוד

ג. ומטעם זה נמי כאשר בא השי"ת להוציא את בני ישראל ממצרים, ביקש ממש רבינו, העניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, שהוא יהא זה אשר על ידו יקיים השי"ת גאולה זו, ועל ידו יתגלה בחי' 'אני יוצא בתוך מצרים'.

ולכן כאשר אמר משה לפני ה' 'מי אנכי כי אלו אל פרעה' (שמות ג, יא), לא השיב לו השי"ת בלשון 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה' וכדרך שנאמר לנח (בראשית ז, א), ולא אמר לו 'אל תאמר מי אנכי, כי היך צדיק, מבחר המין האנושי' וכדומה, משום שמשמרה"ה לא היה מקבל חיות וחיוק מדברים אלו, וכל חיותו של משה רבינו לא הייתה רק ממה שאמר לו הקב"ה 'כי אהיה עמך' (שמות שם פסוק יב), ולומר שאתה אכן אינך ליום, ואינך עושה שום דבר, אלא אנוכי אהיה עמך לפעול על ידך, ואתה הינך רק כמרוץ ביד החובב, ואני פועל על ידך, ורק בכך קיבל משה חיוק לשליחות זו.

ונרמז הדבר בפסוק 'כי אהיה עמך', כי תיבת 'אהיה' היא שורש הנהגת הנס, וכנודע ע"פ קבלה ששם הוי"ה מורה על ספירת החכמה - המהווה כל הוויות, בחי' 'כולם בחכמה עשית', ולמעלה מכך הוא שם אה"ה, שענינו 'אני מי שאני', למעלה מן החכמה, ורומז למדת כתר [וכן 'אהיה-ה' באתב"ש - תצמ"ץ, בגימ' כתר]. ובחינה זו מרומזת ב'קוצו של יוד' בשם הוי"ה, וכנודע שהאות י' מורה על חכמה, כענין 'יוד' חכמה קדומה' (תיקוד' קטז), והיא נחשבת כראשית המציאות, כי כתיבת כל אות מתחילה בנקודת אות י', המורה שזוהי ראשית המציאות שממנה מתפשטת אח"כ צורת האות. ולמעלה ממנה היא הקוצו של יוד, שאינו בגדר אות, אלא הוא בבחי' 'אין ממש, דרגת כתר, שהיא ראשית מציאות דקה שאיננה נחשבת כמציאות כלל. וזהו ענין שם אה"ה, ענין 'זמין אנא לאתגליא' (וה"ק ח"ג סה), שעתידי להיווצר מכך מציאות, ודלא כשם הוי"ה המורה על מציאות ההווה כבר. וזהו שאמר לו הקב"ה למושה רבינו כשבישר לו את יציאת מצרים - 'כי אהיה עמך', דהיינו ששורש המציאות שבבחי' שם אה"ה הוא יהיה עמך לפעול את סדר הנהגת הנסים. ונמשך זאת מכת מה שאמר משה רבינו בתחילה 'מי אנכי כי אלו אל פרעה', שבוזה גילה בעצמו את מדת אין, ובכך נעשה הוא מרכבה לכך שיפעל השי"ת את יציאת מצרים על ידו.

ד. עוד נרמז הדבר במה שבליל התקדש חג ישנם ט"ו סימנים בסדר ההגדה - כנגד ט"ו מדרגות אלו, וכן בפזמון 'דיינו' ישנו י"ד מעלות שעליהם אומרים 'דיינו', מלשון 'ד', מנין י"ד, והמעלה הט"ו היא 'ובנה לנו את בית הבחירה' - כנגד שלמה שבנה את בית הבחירה, שעל כן אומרים 'דיינו', שאין די למעלה זו. ונרמז תבנית 'בחירה' העולה כמנין ט"ו פעמים ט"ו. (ראה כל זה בבית כהונת עולם מאמר מצות משוחים בשמן פ"א).

א. משכן ואח"כ כלים - בחי' נעשה ונשמע

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה וגו', (לה, כא-כב).

פי' רש"י "משכן העדות, עדות לישראל שיותר להם הקדוש ב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכיעתו בנייהם". עוד כתב רש"י את הויכוח בין משה רבינו לבצלאל, אשר משה רבינו סבר לבנות את הכלים תחלה ואחר כך את המשכן, ובצלאל טען שצריכים לבנות את המשכן תחלה ואח"כ את הכלים, וזכה לכוין למה שאמר השי"ת למשה רבינו.

ויש לבאר את הענין בזה, הנה כאשר עמדו כלל"י לקבל את התורה, שכימו כולם לדעה אחת ואמרו 'נעשה ונשמע' (שמות כו, ז). והיה זה חידוש מופלא, עד שאמר עליהם הקב"ה 'מי גילה לבני זה שטלאכי השרת משתמשים בו' (שבת פח, ט). ועיקר החידוש שבו הוא, כי הסדר הרגיל הוא ש'נשמעים' את הדבר ובאים בו לידי השגה והבנה, ומכאן ההשגה מגיעים אח"כ לידי 'מעשה', ובה מבטאים את ההשגות ואת הידיעות, ומוציאים אותם מן הכח אל הפועל. ואילו 'נעשה ונשמע' הוא חידוש למעלה מדרך הטבע, והוא מה שדוקא ע"י עשיית וקיום התורה והמצוות בפועל, מתעלה האדם ואח"כ מגיע להשיג ולהבין את עומק עניינם. ודבר זה שעל ידי פעולות נמשכים השגות אינו נמצא בסדר הטבעי כלל, אבל כך קבע הקב"ה בעת מתן תורה, שזה יהיה דרך וסדר השגת התורה, באופן השגת מן הדרך הפשוטה לבא לידי השגות, כי כל ההשגות בתורה יבואו דוקא ע"י קיומה בפועל, וזהו חלק מכלל ההנהגה הנעלית שהתחדשה על כלל ישראל ע"י מתן תורה.

והנה בבנין המשכן וכליו יש להבחין שני חלקים, כי כל הכלים שעמדו בפניהם המשכן, רומזים על האורות וההשגות באלקות, שהם בבחי' השגות פנימיות. ואילו המשכן שעמד מסביב להם מבחוץ, מורה ורומז על בחי' מעשי המצוות, שהם הפעולה ההיצונית של האורות העליונים, התלוים במעשה זה.

ובזה נבין את הויכוח בין משה רבינו לבצלאל, כי דעתו של משה רבינו היתה אשר מאחר שפגמו כלל ישראל בחטא העגל, צריך מעתה להיות בחי' 'שמיעה' קודם 'עשיה'. כמו שאמרו חז"ל (עי' דברים פ"ג, ט) 'לקלקלתם בנעשה והזרו בנשמע' שאיבדו כלל ישראל את המדרגה של מתן תורה, שהיא בחי' נעשה קודם לנשמע. ולכן אמר משה רבינו לעשות קודם כל שהיה שמהם בחי' 'נשמע', ואח"כ את המשכן שהוא בחי' 'נעשה'.

אבל בצלאל אמר לו כי בוודאי עדיין נשאר אצל כלל ישראל רושם ממדרגת מתן תורה של 'נעשה' קודם ל'נשמע', ולכן צריכים להקים את המשכן אל הכלים. ולכן אמר הכתוב אצל בצלאל 'ועשי כל מלאכה וחושבי מחשבות' (שמות לה, לה), שדוקא ע"י העשיה בא להם החכמה, בבחי' 'נעשה' קודם ל'נשמע'. והקב"ה הצדיק את טענתו בצלאל, ואמר כי כבר זכו כלל ישראל לכפרה על אורח החטא, והקב"ה ינהיגם עוד בבחי' 'נעשה ונשמע'. וזהו טעם סמיכת המקראות בפרשתנו, שהיה המשכן 'עדות' שמחל הקב"ה לכלל ישראל, והוא ע"י שהקדימו את בנין המשכן אל עשיית הכלים "כאשר ציוה ה' את משה", והרי שהזרו כלל ישראל למדרגת מתן תורה ונמחל להם החטא.

ב.

חזרה על תרומת ובנין המשכן להורות על תיקון המעשה כמו המחשבה

ותכל כל עבודת משכן אוהל מועד, ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשר (ל"ט, אב).

בפרשיות ויקהל ופקודי חוזרים הפסוקים על כל מה שנאמר בפרשיות תרומה תצוה בעת הצינוי על מלאכת המשכן, והכתוב שונה ומזכירם כאשר נעשו בפועל. ויש להתבונן בזה, שהרי היה הכתוב יכול לומר בקצרה רק 'ויעשו כאשר ציוה ה' את משה' ולא יותר, ולמה שנה הכתוב את כל הנאמר בפרשיות.

וי"ל שזה הוא ע"ד מה שמצינו אצל מצוות הקדשים, שאם נאמר בהם דבר פעם אחת תכלה אין הוא מעבך, אלא צריכים שיהיה 'שָׁנָה עליו הכתוב לעכב' (עי' תוס' פסחים יא, ד"ה קריקין), ותרומת המשכן ובניינו הוא כנודא דבר שבקדשים, ולכן נאמר בו הדברים בכפילות, להדגיש שהוא בבחי' 'שנה' עליו הכתוב לעכב. וי"ל בעומק יותר, כי בהימ"ק היה דוגמא של כל הבריאה בתיקונה,

ולכן אמרו חז"ל (ברכות נה) כי בצלאל בונה המשכן היה יודע את השמו"ק שבהן נבראו השמים והארץ. והנה לגבי הבריאה אמרו חז"ל (מובא ברש"י בראשית א, א) אשר בתולדה עלה במחשבה לפני ה' לברוא את העולם במדת הדיון, ואח"כ ראה שאין העולם מתקיים ועמד ושיטפו למדת הרחמים. והרי כי בענין הבריאה היה שינוי גדול בין מה שעלה במחשבה לבין מה שנעשה בפועל ממש, ולכן אצל מלאכת המשכן הרומזת לתיקון הבריאה, חוזר הכתוב על כל הנאמר בעת הצינוי שהוא בחי' עליית המחשבה על מלאכת המשכן, ורואים איך העשייה התאימה בכל פרט אל הצינוי, כי היה המשכן בבחי' אהדות המחשבה והמעשה שהוא תיקון הבריאה.

ושלימות תיקון הבריאה תהיה בבנין הבית השלישי, שהוא שלימותם של בתי המקדש. והוא נקרא 'בית אלוקי יעקב' (ישעי' כ, ב) כנגד יעאצ"ה אשר מדרתו היא אמת כידוע, ואכן אותיות אמת' הם מראש האותיות דרך אמצעם עד לסופם, להורות על מדת האמת העוברת כחוט השדרה מראש כל המדרגות ברום עולם המחשבה עד לסופם וסיומם בבחי' סוף מעשה, ובהו היא מקשרת את המחשבה עם המעשה, והוא בחי' הבית השלישי אשר יהיה תיקון והשלמת אהדות המחשבה והמעשה. וזה מרומזו בתבנית אמת עצמה, שכן 'מחשבת' עם אלקי'ם שהוא השם של מדת הדיון אשר עלתה במחשבה, הוא בגי' אמת'. והוא עצמו גם הגי' של 'מעשה' עם הו"ה, שהוא השם של מדת הרחמים אשר שיטתה הקב"ה אצל המעשה. ורמז זה מורה וכן כי ע"פ האמת יש אהדות אחת בין המחשבה ע"פ מדת הדיון והמעשה בשיתוף מדת הרחמים.

ג.

יציאת מצרים בבחי' יום ובבחי' לילה

החודש הזה לכם ראש חדשים (שמות יב, ב).

נציטנו במצות קידוש החודש להיות מונים ומקדשים חודשים לפי מולד הלבנה, אבל אף על פי כן מעברים את השנים, כדי להשוות ולהתאים את חודשי הלבנה עם התקופות התלויות בשנת החמה. ודרשו שהוזהרה התורה על חודש ניסן של לבנה שהוא צריך להיות בתקופת האביב התלויה בשנת החמה, ולכן מוכרחים לפעמים לעכר את השנה, כדי שיתאימו יחידו שנת השמש עם חודשי הירח.

והנה איתא בברייה"ק (שעה"פ כא) על הפסוק "היום אתם יוצאים בחודש האביב" (שמות יב, ד), שהיו ביציאת מצרים שני יציאות, האחת בליל ט"ו והשניה ביום, וככלל ישראל היה להם שייכות עם שני היציאות, אבל הערב רב לא היתה להם שייכות עם היציאה בלילה, אלא אך ורק עם היציאה ביום, עיי"ש. ואפשר לומר בזה, כי היציאה של היום היא בבחי' ז"א הנקרא 'קודשא בריך הוא', כי השמש המאירה ביום מורה על בחי' ז"א המשפיע. ואילו היציאה של הלילה היא בבחי' מדת המלכות הנקראת 'שכינתיה', כי הירח המאיר בלילה הוא בחי' מדת המלכות.

ולפי זה יש לפרש את הפסוק "היום אתם יוצאים בחודש האביב", דהיינו אשר שנה ביציאת מצרים היא בחודש האביב, אשר זה תלוי בשנת החמה קודם, הרי זה מקושר עם היציאה של 'היום' שהיא בחי' ז"א. שהרי מצד חודשי הלבנה, ומצד היציאה של הלילה המקושרת אליה, אין הכרח לזמן יציאת מצרים לחול בתקופת האביב דוקא.

ומעתה יש לפרש גם את הפסוק שממנו למדו חז"ל את עיבור השנים, שנאמר "שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלקיך כי בחודש האביב הוציאת ה' ממצרים לילה" (דברים טו, א), שהרי 'שמור' היא מדת לילה [ע'י רמב"ן פר' יתרו (ה, כ) עה"פ "זכור את יום השבת לקדשו", אשר 'זכור' הוא מדת יום, ו'שמור' היא מדת לילה], ועל זה אמרה תורה "שמור את חודש האביב", שיתאימו יחידו את מדת הלילה עם ענין האביב המקושר בבחי' היום, "כי בחודש האביב הוציאת ה' ממצרים לילה", שהרי היתה יציאת מצרים גם בלילה יחד עם היותה בחודש האביב התלוי ביום, הרי שצריכים לאחד ולהכיר את מדת יום ולילה בענין יציאת מצרים.

ד.

תיקוני מיעוט הירח בחודש ניסן

החודש הזה לכם ראש חדשים (שמות יב, ב).

מצות קידוש החודש עוסקת בתיקון מיעוט הירח, שהוא הפגם הראשון שהיה בימות עולם, כאשר טענה הירח כי אי אפשר לשני

מלכים שישתמשו בכתר אחד, וכאשר בית דין מקדשים את החודש על פי התחדשות אור הירח, הרי הם עוסקים בתיקון פגם מיעוטו.

אכן הקב"ה כביכול הכתיב כפרה לעצמו על עונש זה, ולכן נאמר בשעיר ראש חודש (במדבר כה, טו) 'להטאת לה', כמו שדרשו חז"ל (חולין ע"ב) שאמר הקב"ה 'הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח'. ומפני היות פגם זה בראשית ימות עולם, נחשב פגם זה ל'שורש כל הפגמים, והקרבן של ראש חודש שמכפר על פגם זה, נחשב ל'שורש כל הקרבנות המנפרים על פגמים וחסאים'. ולכן בראש חודש ניסן שהוא הראשון לחדשי השנה, יש חידוש כללי בענין הקרבנות, כאשר מתחילים ביום זה להביא את קרבנות הציבור מן התרומה החדשה. והוא מפני שהשעיר הבא בכל ראש חודש הוא שורש כל הקרבנות, וראש חודש ניסן הוא הראש לכל החדשים, ולכן ביום זה מתחדשים כל הקרבנות. ובא הרמז על כך כי 'ניסן' במילואו (ס"ו י"ד ספ"ד ח"ו) הוא בגי' 'קרבן', כי אכן בחודש ניסן יש חידוש בענין הקרבנות.

וגרמו זה הענין של תיקון פגם הירח, גם בפרשת קרבן פסח הבאה תיכף אחר פרשה זו [ובמקום"א נתבאר כי קרבן פסח הוא שלימות ענין הקרבנות המתחדשות בראש חודש ניסן, ואכמ"ל]. והוא מה שאמר הכתוב (שמות יב, י) "בעשור לחודש הזה ויחוק להם איש שה לבית אבות שה לבית", כי 'עשיר' הוא בגי' 'ירח לבנה סהר' ואילו 'שה' הוא בגי' 'לבנה ירח'. לרמז על תיקוני הירח עם כל כינויה, שמתעסקים עמהם בזה הזמן.

ואת הכהנות להבאת התרומה חדשה היו מתחילים כבר בראש חודש אדר אשר בו היו משמיעין על השקלים (שקלים פ"א מ"א), ואע"פ שכפועל לא היו מתחילים להקריב מן התרומה החדשה עד חודש ניסן. והיינו לפי שהקרבנות באים לתקן פגמים וחסאים, והם יכולים להביא ח"ו לרדי עצבות ושברון לב. ולכן היה דגש מיוחד, על כך אשר חלק גדול מעיקר תיקונם של הפגמים וחסאים הוא ע"י השמחה, וזה ענין עבודת השמחה שהיתה בזמן הבאת הקרבנות כמ"ל (תהלים מג, ד) ואבואה אל מונבא שקלים אֶל אֵל שמחת גילי וגו'. וכן נרמז בסופי תבנית הפסוק (שמות כג, לו) 'והיה' המונבא 'קודש' קדשים' אשר הם אותיות 'שמחה'. ולכן היו מקשרים את התרומה החדשה עם זמן השמחה של חודש אדר, כדי להמשיך את ענין השמחה אל הקרבנות. ואכן 'קרבן' ע"ה"ח הוא בגי' 'שמחה', כי עיקר תיקון הקרבנות הוא כאשר זה בא על ידי שמחה. וזהו מה שאמרו חז"ל (מגילה י) כי בראש חודש ניסן שהוקם המשכן היתה שמחה מיוחדת לפני הקב"ה, כי אז עסקו בתיקון למיעוט הירח, והתעוררה הארה מוזמן העתיד כאשר יתאחדו שוב השמש והירח בכתחלה. ולכן 'שמחה' במילואו (ש"ו מ"ח ח"ה ה"ה) הוא בגי' 'שמח ירח', כי על ידי השמחה בא תיקונם כראוי.

והנה שנת הלבנה הקטנה ביותר יש בה ימים כמנין שמחה (ש"ה), כי תיקון שנת הלבנה הוא ע"י שמחה. והוא התיקון למיעוט הירח, שכן 'מיעוט ירח' הוא בגי' 'שמחה'. ועבודת ה' ממשכה בימי חג הפסח, שכן 'מיעוט' הוא בגי' 'מצה', ואילו 'ירח' הוא בגי' 'ליל פסח', ונמצא כי 'ליל פסח מצה' הוא בגי' 'שמחה', כי אכן אז נהיה תיקון הירח, והוא בחי' 'סיהרה באשלמותא' כידוע. ועבודה זו התחילה במצות קידוש החודש, ולשלמות תיקונו הוא בא בליל פסח. וזה גם מרומזו בענין שבת הגדול, אשר הוא כנגד חגם הגדול שלקחו את השם ולא עשו המצרים דבר (שור א"ה ח"ה), והנה 'שה' עם 'הגדול' הוא ג"כ בגי' 'שמחה'.

ואמר הכתוב "שה לבית", כי הנה 'בית' מורה על מילוי התניבה [שבונים בית שלם מן האבנים שהם האותיות], וא"כ 'שה לבית' היינו שה במילואו. והאות ה' של שה יש לה ג' מילואים (ה"י ה"ה ה"א), וכל אחד מהם מורה על דרך אחרת בתיקון פגם הירח. כי במילוי יו"ד נמצא כי 'שה' במילואו (ש"ו ח"ה) הוא בגי' 'אדר ניסן', שהוא רמזו לצירוף השמחה המתקנת את הפגמים בכל הקרבנות כמ"ל. ובמילוי ה"ה נמצא כי 'שה' במילואו (ש"ו ח"ה) הוא בגי' ש"ע שהוא בחי' ש"ע הורוין, כי תיקון הירח הוא כאשר מאיר עליה אור החמה בשלימות האור, שהוא בחי' ש"ע הורוין כידוע. ואילו במילוי ה"א נמצא כי 'שה' במילואו (ש"ו ח"ה) הוא בגי' ש"ס', אשר הוא נרמז במ"ש 'משכו וקחו לכם צאן', שכן הוא בגי' 'משכו'. והוא בחי' של תיקון שנת הלבנה והשוואתה לשנת החמה, שהרי יש ש"ס' ימות החמה, אבל יש בחי' שס"ו יומין עילאין, ועליהם נאמר 'משכו וקחו' שימשיכו את היומין עילאין (חולין ח"ב ע"ה), אשר בימים עליונים אלו אין אהיה לפגם הירח, ונמצא כי גם בזה נרמזו תיקון הירח.

ויספו ענוים בה' שמחה:

מתיקות החיים
של בעל הענווה

א. וענוותך תרבני: מדת הענווה מחיה את הנפש

שתי דרכים לאדם: גאוה וענווה | הטעות היסודית שבני אדם עושים בהבנת הענווה | מצוות ועבירות הן שאלות של אמת או שקר | השקר מרחיק את האדם ממהותו | החלום המתוק שהבעל גאוה חי בו | למה לך לחיות בעולם הזה בגיהנום אם אתה יכול לחיות כאן בגן עדן

ב. ראו ענוים ישמחו: העניו נכנס לגן עדן כבר בעולם הזה

הבעל גאוה כורה לעצמו את הבור שנופל לתוכו | עם אלו מחשבות נכנס הבעל גאוה לחתונה | מדתו היא 'נח לכעוס וקשה לרצות' | גם לרבו אינו מתבטל | איך עושים 'דיאטה' למדת הגאוה | גערת חכם: מה צריך לצעוק לבעל גאוה

ג. וילמד ענוים דרכו: רק על ידי ענווה זוכים למדרגות בעבודת ה'

מהו ה'טבע' של מדת הקדושה | ורחבה מיני ים: על כל תיבה של תורה שהתגלה לנו ישנם ימים שמכוסים מאתנו | הצדיק המפורסם ביותר הוא באמת 'צדיק נסתר' | המכות במצרים היו גילויים של אורות | דור המדבר לא האמינו שעוד אפשר לחדש להם דבר | להתרחק מהרצון להתבלט ולהפוס מקום

א.

וענוותך תרבני: מדת הענווה מחיה את הנפש

הגיהנום והגן עדן הם בעולם הזה

כשמדברים עם בחורי ישיבה אודות מדת הגאוה והענווה, הנה הם עוד עלולים לחשוב ולצייר בדעתם, שכל המדובר כאן - בגנות מדת הגאוה ומעלת מדת הענווה - הוא רק כלפי העולם הבא. כלומר, שבעצם יותר נח ונעים לו לאדם להיות בעל גאוה, ואילו היה הדבר תלוי רק בו, מוטב היה לו להתהלך עם הרגשים של גאוה והתנשאות. אלא 'שמה לעשות' ולא נשארים כאן לנצח - ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה - ובסופו של דבר כל אחד יגיע לעולם האמת, ושם הלוא יראו את גנות מדת הגאוה לעומת מעלת מדת הענווה, ולכן יש עליו איזה 'חוב קדוש' להתרחק מגאוה ולדבק את עצמו במדת הענווה.

אולם אין הדבר נכון כלל וכלל! מי שרק קצת עומד על מהות מדת הגאוה, מבין ויודע כי אפילו כאן בעולם הזה, הגאוה היא מדה מרה כלענה - 'עס איז ממש ביטער און פינסטער' - ממש חושך וצלמות! כשבחור בא לרכוש את מדת הענווה והוא רוצה להתאזר בכוחות לכן, הנה זאת הוא יכול כבר לדעת בבירור: גאוה היא פשוט 'גיהנום' בעולם הזה - והבעל גאוה אכן חי בגיהנום הזה! בו בזמן שענווה היא פשוט 'גן עדן' בעולם הזה - והבעל ענווה חי בגן עדן הזה!

ענווה אין משמעה להתעלם מן המעלות

כדי להבין למה גאוה מצד עצמה היא אכן חושך כפול כזה, וענווה מצד עצמה היא אכן מלאה נעימות ומתיקות - הנה ראשית דבר צריכים להקדים הקדמה נחוצה ולהבין באופן כללי את מהותן של המידות הללו. רבים וטובים נוטים לטעות ולחשוב שענווה היא סוג של שקר; כאילו שהתורה דורשת מן האדם שיטעה את עצמו ולא יכיר את מעלותיו ומעשיו הטובים. שיחשוב שאינו בקי בש"ס - בו בזמן שהוא זוכר ש"ס בעל פה! שיחשוב שהוא מושחת ופגום במידותיו, בו בזמן שהינו יודע עד כמה הוא ייגע ומשתדל שכל אורחותיו והליכותיו - כל צעד ושעל שלו - יהיו מכוונים ומיוסדים על פי ההלכות שבין אדם לחברו!

כשאדם המוני שומע את העובדות הנוראות שמספרים אודות הצדיקים; כמה שהיו שפלים

ונבזים בעיניהם וממש הרגישו בנפשם כחורס הנשבר. הם היו מתייחסים לעצמם כאילו שהם הפושעים והחוטאים הגדולים ביותר - הינו מדמה בנפשם שהם רימו את עצמם וחיו באיזה עולם השקר חס ושלום. אולם הבנה זו, היא עיוות וקלקול נורא ובטעות גדולה כל יסודה. הכלל הראשון שצריך לדעת הוא, שהתורה היא אמת! לא יתכן בעולם, שהתורה תצווה את האדם לחיות בשקר! עוד לפני שנכנסים להסברים - לבאר את מדת הענווה של הצדיקים הללו - צריך לדעת שמצד האמונה שלנו בתורה, הנה הבנה זו בענווונותם של גדולי עולם, מופרכת היא מכל וכל! אם התורה מצווה אותנו להיות בענווה, זה לא שקר - זה כולו אמת! אלא מוכרח להיות שענווה פירושה: "עליך לדעת את האמת שלך; תהיה כנה ואמיתי עם עצמך! עליך להכיר את המדרגה האמיתית שלך - וממילא כבר תחזיק את עצמך בשפלות!".

אילו היתה איזו אמת בגאוה היה מצווה להתגאות

ואגב אורחא הרווחנו לדעת כאן עוד עצה לענווה: כשאדם יודע מהגאונות והצדקות שלו וליבו מתחיל להתנשא בקרבו והוא מרגיש: "אני תלמיד חכם חשוב ונכבד מאד! אני בעל צדקה ואיש חסד גדול! אני בעל מידות טובות - ממש יקר שבערכי!", והוא מחפש אחר עצה ודרך איך להיפטר מהגאוה הזו - הנה העצה הראשונה והפשוטה ביותר לכן היא, עצם זה שהתורה אסרה להיות בעל גאוה! עליו לומר לעצמו: "אכן אמת שאני בר הכי ותלמידי חכם מופלג, אבל המסקנה שנוצרה בליבי שמחמת זה 'אני גדול' - היא שקר! כי אליבא דאמת אין שום דבר בעולם שאמור לגרום לי להרגיש בנפשי 'גדלות'!"

והא ראייה: כי אילו היה איזה דבר בעולם אשר מצד האמת, יכול האדם להחזיק את עצמו בגדלות מחמת זה - היתה מוטלת עלי מצווה מן התורה שאחזיק את עצמי בגדלות בעיני זה! כי את זאת אני יודע - שהתורה היא תורת אמת! כל המצוות שבתורה הם אמת מצד עצמם! וכל האיסורים הם שקר מצד עצמם! או בלשון אחר: כל מצוות עשה היא 'עשה' מחמת האמת שבה. וכל

מצוות לא תעשה היא 'לא תעשה' מחמת השקר שבה! ואם כן לא שייך בעולם שהתורה תאמר על דבר של 'אמת' - "לא תעשה"! לכן, אם מצד האמת יש לי במה להתגאות - כבר היתה התורה אומרת מעצמה שמוטלת עלי 'מצווה' להתגאות בזה! ומכיוון שהתורה אומרת שזו עבירה - ולא מצווה, הנה יש לי מכך את הראיה הגדולה ביותר שאני חי בשקר! איי, אני הרי אכן יודע ש"ס! אני אכן בעל חסד מאין כמותי בכל העיר! אמת ונכון הדבר, אבל כל זה עדיין אינו מהווה סיבה שבעטיה אסתובב לי עם הרגש של גאוה והתנשאות! אפילו אם טרם הבנתי את ה'למה' - למה אסרה תורה את הרגשת הגאוה - אני אבל יודע בוודאות את ה'מה', שאין שום סיבה אמיתית בעולם להרגיש בנפשי 'גדלות' מחמת הגאונות והצדקות שלי!"

השקר מרחיק את האדם מעצמו

כל מציאות האדם הוא מציאות של 'אמת'; וכלשון הרבינו יונה (שערי תשובה ג, קפד): "האמת הוא מיסודי הנפש". ועל פי פנימיות התורה ידועים גם דברי הזוהר הקדוש (ח"א קמב): "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון", ויעקב אבינו הלוא מדתו היא מדת האמת; כמו שכתוב (מכה ז, ט): "תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב". נמצא, שאם באים להגדיר: מהו אדם? התשובה היא: 'אדם' הוא מציאות של אמת! במלים אחרות: האדם הוא 'מראה' (שפיגל) שמשקפת ומבטאת את האמת של הקדוש ברוך הוא! האדם הוא הגילוי של האמת של הריבונו של עולם - בעולם הזה! וככל שאדם יותר קרוב לאמת, כך הוא יותר קרוב למהותו העצמית - 'ער איז אלץ מער ביי זיך' - והוא יותר בגדר אדם! אין לאדם תענוג יותר גדול מלהיות בעצמו, ואין לו צער יותר גדול מלהיות לא בעצמו! ולכן אפוא, אין דבר יותר נעים וערב לנפש מלצאת מן השקר ולהיכנס אל האמת!

גאוה היא השקר הגדול ביותר

אחד מהשקרים הגדולים ביותר בעולם - שמרמה ומתעתע באדם ועושה בו כרצונו - הוא גאוה! זוהי מדה שזורקת את האדם לתוך כזה עולם השקר ועולם הדמיון - שלא יאומן כי יסופר! ולכן כל בעל גאוה מרגיש בקרבו מיאוס וגועל נפש! הוא לא יכול לסבול את עצמו; כי כל חייו הם חטיבה אחת של 'התרחקות מעצמו', חטיבה אחת

נקודות:

מי שרק קצת עומד על מהות מדת הגאוה, מבין ויודע כי אפילו כאן בעולם הזה, הגאוה היא מדה מרה כלענה - 'עס איז ממש ביטער און פינסטער' - ממש חושך וצלמות! גאוה היא פשוט 'גיהנום' בעולם הזה - והבעל גאוה אכן חי בגיהנום הזה! בו בזמן שענווה היא פשוט 'גן עדן' בעולם הזה - והבעל ענווה חי בגן עדן הזה!

ברגע שאדם זוכה לצאת מן השקר הגס הזה ששמו 'גאווה' – שמטשטש ומכסה כל כך על מהותו של האדם, והוא זוכה לעמוד על האמת של מדת הענווה – שמאירה כל כך את עיני האדם, הנה הוא מרגיש תיכף כזו מתיקות ונעימות – ממש 'טעם גן עדן'! חייו פשוט הופכים להיות מתוקים ונעימים – 'ממש זיס און לעכטיג' – והוא מרגיש איזו שלווה ושלמות אמיתית בנפשו

~
זה לעומת זה, כמו ש'גאווה' היא גיהנום בעולם הזה – כך גם להפך, 'ענווה' היא גן עדן בעולם הזה! העניו יש לו חיים שמחים ומאושרים! להיות עניו, זה לא רק נחמד ונעים 'בעצם' אלא גם מביא לידי תוצאות נחמדים ונעימים

של 'לחציג את עצמו כדבר שאינו אמת' – שמצב כזה גורם ייסורים נוראים לנפש האדם.

בעל גאווה חי בתוך 'חלום מתוק'

הגם שגאווה נראית לעיתים כמו דבר נעים ומתוק – הוא מתהלך לו כל היום בהרגשה של אני ואפסי עוד ומי יאמר לו מה תעשה – אבל עדיין אין זה אלא חלום מתוק... במילים אחרות, אם היו שואלים אדם: "מה אתה מבכר? או שתוכל לשקוע במיטה, לישון כל היום וכל הלילה ולחלום חלומות מתוקים – או להיות ער ולעמוד על הרגליים ולחיות את המציאות האמיתית – גם אם אינה תמיד כל כך קלה ונעימה?! איזה סוג של חיים יותר ערבים ונעימים לך?!" הנה בוודאי כל אדם מן הישוב יענה ללא כל שהות, שטוב

לו להיות ער וחי, לדעת מה קורה סביבו ולחיות את המציאות כמות שהיא. אותה שאלה ממש, אפשר לשאול כל אדם שמתמודד עם הרגשים של גאווה: "מה אתה מעדיף? את הדמיון המתוק של גאווה – להרגיש שאתה איזה 'גאנצע שאץ מאץ' – או לחיות את המציאות 'הכואבת' של ענווה?" כל אדם שיש בו מעט שכל בקודקודו בוודאי יבחר בענווה, כי מה יש לו מגאווה מתוקה, אם אינה יותר מחלום ודמיון!?

ענווה היא גן עדן בעולם הזה!

בו ברגע שאדם זוכה לצאת מן השקר הגס הזה ששמו 'גאווה' – שמטשטש ומכסה כל כך על מהותו של האדם, והוא זוכה לעמוד על האמת של מדת הענווה – שמאירה כל כך את

עיני האדם, הנה הוא מרגיש תיכף כזו מתיקות ונעימות – ממש 'טעם גן עדן'! חייו פשוט הופכים להיות מתוקים ונעימים – 'ממש זיס און לעכטיג' – והוא מרגיש איזו שלווה ושלמות אמיתית בנפשו. כי כאמור, אמת היא הדבר הנעים ביותר בעולם, וככל שאדם זוכה לענווה – כך הוא זוכה להגיע לאמת, וממילא כך נפשו הולכת ומרגישה יותר ויותר נעימות ועריבות! וזה מה שהתורה דורשת מאדם: "למה לך לחפש את ההרגש הטיפשי והגס של גאווה – שבאמת גם אתה יודע שזה רק גורם לך לכאלה ייסורי נפש?! אתה הרי יכול לחפש את ההרגש הנאצל והנפלא של ענווה – שתביא לך כזו שלווה נפש! כאלה חיים נעימים וטובים! למה אתה רץ לגיהנום? אתה הרי יכול להיכנס לגן עדן!".

ב.

ראו ענוים ישמחו: העניו נכנס לגן עדן כבר בעולם הזה

הבעיות – הן ברוחניות והן בגשמיות – נמשכות מגאווה מישות ומנגיעות! הם רואים בכיור איך הגאווה – היא הבור שלתוכו האדם מחליק ונופל! וזה כולל את כל הדברים – 'פון קאפ ביז פיס' – עד פרטי הפרטים, הן כזשה נוגע ללימוד התורה והן בענינים הנוגעים לעבודת התפילה, הן כזשה נוגע לשידוכים והן בעניני פרנסה, הן היחס שלו עם חברים והן היחס שלו כלפי בני ביתו, הן החינוך שלו לילדיו הסמוכים על שולחנו והן ההתנהגות שלו עם ילדיו אחר נישואיהם – בכל דבר הגאווה היא כמעט הדבר היחיד שסביבו הכל הולך וסובב! הבעיות והקשיים שלו נובעות מגאווה – והפתרון שלהם נמצא בביטול הגאווה! הרבי שלו אמר לו לעשות כך וכך, ואם הוא היה מצייט לדבריו – היה מוצא ברגע אחד פתרון לבעיה, והיה לו נחמד ונעים בעולם הזה ובעולם הבא! אלא מחמת שהוא בעל גאווה – לא 'מתאים' לו להיות כזה תמים ולצייט לדברי רבו באמונה פשוטה. ומי סובל מזה? מי ימשך להיות בכך הקלע הזה של חיבוטי הנפש שמייסרים אותו? רק הוא עצמו! נו, וכי לא על זה נאמר שהוא בגיהנום בעולם הזה?!

קשה מאוד לשמור על דיאטה

אפשר להשוות אדם שעובד על 'גאווה' – לאדם שנמצא בתהליך של 'דיאטה' כדי להוריד ממשקל גופו. ישנם אנשים שסובלים מעודף משקל גדול מאד והם מתמודדים עם בעיות קשות, הן מבחינת בריאות הגוף – כי מחמת המשקל הרב, זקוק הלב לשאוב הרבה דם; ופעולה זו מאמצת את הלב מעבר לכוחותיו! כל האדם שרוי בסכנה! וחוף מזה הוא נתקל בקשיים בדרך הילוכו, הוא הולך בכבדות ובקושי, קשה לו לעלות ב'מדרגות' או להרים חבילות כבדות. בקיצור: בעיות ללא שיעור. אבל מצד שני, קשה מאוד לאנשים להיגמל מהרגלי האכילה שלהם, הם מרגישים שהם לא יכולים להתאפק מלאכול ואינם מסוגלים לשלוט בעצמם! הוא מתחיל היום 'דיאטה', אבל ברגע שתופס אותו קצת רעב – הוא מרגיש שהוא לא יכול לעמוד בזה והוא חוזר להרגליו כמימים ימימה.

ביקורת – אסור לומר לו כלום – הוא נפגע ונעלב עד עמקי נשמתו ברגע כמיארה. כי לפי כבודו ומעלתו – איך שהוא רואה את עצמו – צריכים להחשיב אותו ממש 'עולם ומלואו' ואוי לו למי שמלאו ליבו למצוא בו איזה חיסרון חס ושלום. אם אחד ירhib עוז בנפשו לבוא ולהעיר לו אודות איזו הנהגה שלו או על איזה דבר שעשה – הוא ממש פוגע בזה בבכת עינו – 'ער רירט אים צו צום פינטל' – והוא ממש יוצא מדעת! ואוי לו ואוי לנפשו של אותו מאן דהו שפגע בו... אזי הלה כבר יכול לנסות לבקש את סליחתו עד מחר, וייווכח לראות עד כמה שהנכבד הזה 'נוח לכעוס וקשה לרצות'. הוא ממש אינו מסוגל למחול ולהוציא את הטינה והכאב מליבו. ומי סובל מזה? הוא עצמו! מי מתייסר מזה? רק הבעל גאווה הזה! כל היום הוא אוכל את הלב, כאן הוא נפגע מזה וכאן הוא נעלב מ'ההוא' – למה העליבו אותו, למה הציקו לו וחוזר חלילה. נו, וכי אין זה הגיהנום בעולם הזה?!

הוא חכם ומבין יותר מכולם

כשהבעל הגאווה הזה יש לו איזו קושי בתוך ביתו והוא בא למומחה – תלמיד חכם שעוסק בדברים האלה ויש בידו לעזור לו עם עצות טובות ופשוטות מאוד, שכמעט כל הבעיות יכולות להיפתר על ידו – שוב נכנסת הגאווה והורגת את הכל! הוא בא כביכול למומחה כדי לקבל ממנו עצה והדרכה, אבל כל זה אינו אלא שקר וכסות עיניים, הוא לא באמת מסכים לקבל שום עצה! כי בעל הגאווה פשוט לא מסוגל לקבל מזולתו! הוא לא באמת מוכן לקבל את העצות ולפעול על פיהן כדי לעזור לעצמו! וכל זה נובע מכך שאינו מסוגל למצוא בנפשו קצת 'ביטול' אפילו לתועלת שלו עצמו! הוא אינו רוצה להתבטל לדעתו של המומחה ולא מוכן לקבל ממנו שום הדרכה – כי הוא הרי מבין יותר טוב מכולם! מעשים שבכל יום, שאלמלא הגאווה המטונפת הזאת, היו מסדרים את כל הענין תוך תקופה קצרה, אלא שמה לעשות, והוא אינו לא 'בטל' לאף אחד?! נו, האם זה לא גיהנום בעולם הזה?!

רוב הבעיות באות מגאווה

אלה שיודעים קצת מה מתרחש אצל אנשים, מה קורה בין כותלי ביתם, יכולים להעיד: רוב

בעל הגאווה נתקל כל הזמן בגאווותו

מלבד מה שמדת הגאווה גורמת לאדם שירגיש בעומק נפשו שהוא בזוי ומבוזה! הוא ממש יכול להגיע לעיתים להרגשה של גועל נפש, מכך שכל המציאות שלו תלויה ועומדת בכל עת על הרגשתו שהוא רם ונעלה מזולתו – הנה יש לה השפעה רעה על כל מהלך החיים של האדם, ועל כל חיי היומיום שלו והיא ממש ממררת לו את חייו. ניתן כמה דוגמאות שכל אחד רואה בעיניו – וזו רק בחינה של 'על הכלל כולו יצא' ויש בהם כדי להבין עד כמה הבעל הגאווה שוב ושוב מוצא את עצמו בבעיות שהוא יצר לעצמו והוא סובל את הגיהנום בעולם הזה.

הגיהנום של השתתפות בחתונה

הבעל הגאווה נכנס לאיטו לאולם החתונות עקב בצד אגודל – הוא מאוד דרוך ומתות, המחשבות והדמיונות מציפות אותו כליל: "איך אני נראה בעיני אנשים? האם אני עושה רושם טוב? מה הם חושבים עלי? האם האנשים שנמצאים כאן מעריכים אותי כערכי?". הוא עושה עסק שלם מהקבלת פנים שיעשו לו כאן; איך המחותן מקבל אותו וכמה הוא שמח שהוא 'כבודו ובעצמו' הגיע לחתונה. הוא בודק ובוחר – 'ער קוקט אויף אלע זייטן' – האם חלילה המחותן מקבל משהו אחר באופן יותר מכובד ממנו... ומי מדבר אם באמצע שהמחותן רוקד איתו – הוא מקצר באחת ולוקח משהו אחר לרקוד עמו – זה כבר ממש קטסטרופה... וכל זה נאמר אפילו אצל אדם מן השורה. ואם הלה הוא גם בעל בעמיו – 'עפעס א שיינער איד' – כבר לא מדברים... אזי הוא ממש ירד וחרד: "איזה כיבוד יהיה לי? היכן יושבו אותי? מה אעשה אם חס ושלום ישבו אז בראש השולחן ה'מתחרים' שלי – יהודים שהם גם 'שיינע אידן' בעיני עצמם? ומי כבר מדבר, אם יושיבו את הנכבד ההוא, במקום יותר מכובד במזרח וכבדו אותו יותר ממני?". כך נראה אצלו 'חתונה' – חטיבה אחת של 'רחמנות' מתחילתו עד סופו! מלא דאגות וחשבונות! נו, האם אין זה גיהנום בעולם הזה?!

הגיהנום של להיפגע מכל מילה

הבעל גאווה מתייחס לכל דבר שאומרים לו בתכלית הרצינות, הוא 'רגיש' מאוד לכל מילה של

סיפר איזוה יהודי מבני ברק, שהוא עצמו סבל מעודף משקל, הוא ידע שעליו לשמור את עצמו אבל דא עקא, שלא יכול היה להתאפק מלאכול. פעם אחת תוך כדי הליכתו ברחוב העיר פגש אותו המגיד הידוע הגה"צ רבי יעקב גלינסקי ז"ל, והוא פנה אליו והרעים עליו בקולו ואמר: "ווארפט אוועק דעם בויד" - "רוק נא את הבטן הזה!". המילים הללו שנאמרו בכל החריפות והתוקף - נכנסו לו לראש וללב, והוא לקח את עצמו בידים בכל התוקף, והוא אכן התפטר מכל המשקל העודף שלו ומאז הפך לאדם אחר

בעל הגאווה תמיד רעב לכבוד

גאווה היא בדיוק כמו בטן גדולה ושמנה - א גרויסער און פעטער בויד' - שצריך למלא אותה כל הזמן... כי הוא לעולם לא ישבע ויאמר ד'! כמו שאדם שסובל מתאווה האכילה, וככל שישביע את רעבונו הוא שוב ירצה לאכול עוד ועוד ואף פעם לא יהיה מרוצה. כזאת עד לאחת הוא הסיפור של הבעל גאווה - אדם שכבר מכור (עדיקטעד) לגאווה - כמה כבוד שרק יתנו לו - אף פעם לא יהיה לו די והותר! הוא כל הזמן ירצה עוד ועוד! הוא לעולם לא יסתפק במה שיש לו כבר. נו, צריך אפוא לצעוק גם עליו: **"רבי איד, מה אתה**

צריך את 'בטן הגאווה' הזאת? קח אותה וזרוק אותה לכל רוחות העולם! וכי לא יהיה לך הרבה יותר קל ונוח - אם תזרוק אותה? כל החיים שלך יהיו הרבה יותר בריאים ונוחים!"

בשנות הבחרות זה בא יותר בקלות

בדיאטה הכלל הוא: ככל שמתחילים לעבוד על זה מוקדם יותר - כך קל יותר! לפי ערך עדיין אין האדם קשור ונמשך כל כך אחר האכילה - הוא עוד לא נהיה מכור - וגם עדיין יש בו את כוחות הניעורים לשלוט בעצמו. כך גם בנמשל, אם רוצים לכבוש את יצר הגאווה צריך להתחיל לעבוד על זה בימי הניעורים - כמה שיותר מוקדם! בחור צריך לקחת את זה ברצינות ועליו להתרגל לאהוב ענווה - שירוך אחר כל דבר שיש בו ענווה, עד שזה יהפוך להיות חלק יסודי בנפש שלו. כי אם לא עובדים על זה בימי הבחרות - הנה בהמשך הזמן זה כבר לא פשוט כל כך - 'עס איז שוין א שווערע מעשה' - ויפה שעה אחת קודם.

גן העדן של חתונה: אני לא בא לכאן לבקש כבוד
זה לעומת זה, כמו ש'גאווה' היא גיהנום בעולם הזה - כך גם להפך, 'ענווה' היא גן עדן בעולם הזה! העניו יש לו חיים שמחים ומאושרים! להיות עניו, זה לא רק נחמד ונעים 'בעצם' אלא גם מביא לידי תוצאות נחמדים ונעימים; כמו למשל הדוגמה

.ג.

וילמד ענוים דרכו: רק על ידי ענווה זוכים למדרגות בעבודת ה'

שיש בנגלות התורה, יש כנגד זה אוצרות עצומים של תורה שנשארו טמונים ונסתרים! התורה לא גילתה אותם! וכל יהודי בפרטיות הנה ככל שהוא מתאמץ ומתעמק בתורה - נפתחים לו עולמות חדשים שמעולם לא ידע עליהם! הוא זוכה לטעום עוד טיפה מן האור הגנוז בתורה. כך גם לעתיד לבוא, אזי יתגלו ימים ונהרות של תורה - שאנחנו אפילו לא מתחילים לדעת עליהם! מכל זה אנו מבינים קצת עד כמה הקדושה אכן נמצאת בהעלם ובהסתרה.

כמה שיודעים מהצדיק - עדיין לא יודעים כלום
כשמדברים כלפי הגילוי של 'צדיקים' - רואים: מאז ומקדם היו בכלל ישראל - ועדיין יש גם היום - צדיקים נסתרים שאף אחד אפילו לא יודע עליהם! ואפילו אותם צדיקים מפורסמים - אשר שמם התפרסם בכל העולם כולו כי לצורך הדור רצה השי"ת שהם יתגלו - גם הם היו יותר בגדר 'צדיקים נסתרים' מאשר 'צדיקים נגלים'!

כי גם אצלם רובא דרובא מהצדקות והקדושה שלהם - נשארה נסתרת ונעלמת! זהו גם הסימן על צדיק אמת; שככל שמכירים אותו ומתקרבים אליו יותר - כך רואים שהוא הרבה יותר, ממה שחשבו ושיערו שהוא! הלא דימה בנפשו שהוא כבר מכיר את הצדיק, אבל ככל שהזמן הולך ונוקף נודע לו שעדיין אינו מכיר את הצדיק כלל! כי כסדר הולכים ומתגלים אצל הצדיק ענינים חדשים שהם באין ערוך ממה שראו אצלו עד היום; כי כאמור, קדושה אינה ממהרת להתגלות, צריך לזכות שהיא תתגלה, ותמיד ישנם עוד ועוד סודות ואורות.

קדושה היא מטבעה דבר נסתר ופנימי
מלבד התוצאות שמדת הענווה מביאות לכל אדם - אפילו אם אינו עובד ה' גדול - יש לה השפעה גדולה ברוחניות - שהיא העיקר מה שנוגע לעובד ה'. והגם שהענין הזה אינו ממש חלק ממדת הענווה - זו רק 'תוצאה' של ענווה - נרחיב בזה על כל פנים, כדי שנקבל השקפה קצת יותר עמוקה ורחבה בכל הענין.

צריכים לדעת כלל גדול: הטבע של קדושה הוא 'הסתרה'! הקדושה תמיד מחפשת איך להסתתר ולהעלים את עצמה ואינה מתגלה בלי הכנה מיוחדת! קדושה היא ענין פנימי - ולא חיצוני, ולכן אינה סובלת המולה חיצונית; וכדברי הנביא (מייכה ה. ח): **"מָה ה' דוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאֶהְיֶה חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לְפָת עִם אֱלֹהֶיךָ"**, כל היסוד של עבודת ה' עומד על הצנע לכת! וגם בשעה שיש כבר איזה גילוי של קדושה - הנה באמת אין זה כי אם מעט מזעיר; ורוב הקדושה נשארת בהסתר ובהעלם!

על כל תיבה בנגלה יש ימים של נסתר

נתבונן קמעה: כלפי הגילוי של 'תורה' - רואים שככל שהקדוש ברוך הוא אכן גילה 'תורה' שבכתב' - יש לעומת זה הרבה יותר 'תורה' שבעל פה! מאחורי כל תיבה ותיבה שיש בתורה שבכתב - מונחים אוצרות שלמים של דרשות חז"ל וחיידושים רבים מספור, שהתחדשו בה בכל הדורות עד היום הזה! ובפרט כשפותחים קצת זוהר הקדוש ולומדים את דברי האר"י הקדוש, רואים שכל תיבה שבתורה סובלת בה אוצרות ומטמונים של סודות על גבי סודות! כלומר, שככל שאנו רואים את העומק והיופי

הראשונה שהבאנו - אצל העניו זה ממש בהיפך זה: כאשר העניו נכנס לחתונה - הוא נכנס כאשר ליבו מתרונן בקרבו, הכל טוב לו והוא רגוע ושמח! אין לו שום חשבון עם אף אחד, לא מעניין אותו 'כחוא זה' איך אנשים מסתכלים עליו ומה הם חושבים עליו. ברור לו מעל כל ספק: "אני לא צריך כאן שום דבר משום אדם! אף אחד לא יכול לבזות אותי ואף אחד לא יכול לכבד אותי! אני בידידות כאן עם כולם - שווה בין שווים! יש לי שפה משותפת עם כל אחד - מגדול ועד קטן! אני לא מחפש כאן כבוד מאף אחד!". נו, האם זה לא גן עדן בעולם הזה?!

הולך בתום ילך לבטח

כך גם עם שאר הדוגמאות האחרות שהזכרנו לעיל - הנה אצל העניו הכל עובד הפוך מן הקצה אל הקצה: הוא מסתדר טוב עם חברים, הוא מוותר על כל מיני 'זכויות וחזקות' שיש לו, הוא יודע איך להסתדר עם כל בני משפחתו - הילדים בבית והילדים שכבר נישאו. הוא מקבל את דברי אותו מומחה שמורה לו איך להתנהג - קל וחומר אם זה הרבי שלו אשר אליו הוא מתבטל בתמימות ובאמונה פשוטה - מה שבסופו של דבר מוכיח שזה מוציא אותו מכל הקשיים שנפל אליהם. כך הוא חי לו חיים טובים ומאושרים בעולם הזה - שלא לדבר על מה שמצפה לו בעולם הבא.

כל מכה גילתה אור חדש

כאשר נתבונן קמעה בענין הגילוי של 'ציאת מצרים' - נראה: השי"ת גילה במצרים 'אורות' של גאולה, אשר האורות הללו נקראים 'ציאת מצרים', ועם האורות האלה היכה הקדוש ברוך הוא את פרעה ב'עשר מכות' - שהיו כנגד 'עשרה מאמרות שבהן נברא העולם'. כלומר, כל מכה היתה גילוי חדש של אמונה, גילוי חדש של השגחה; שהשי"ת משגיח על כל הנבראים ועל כל היצורים בהשגחה פרטית! כל מכה שבאה על המצרים האירה ליהודים 'אור' חדש שטרם האיר להם עד כה; כמו שרואים במכת בכורות, **שבו בזמן שבכורי מצרים מתו - ירדה וחלה קדושה על בכורי ישראל**; כמו שכתוב תיכף אחר כך (שמות יג. א): **"קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר"** - כי על ידי הגילוי של מכת בכורות, ירד לעולם קדושה חדשה שנקראת (שם ד. כב): **"בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל"** - בני ישראל קיבלו 'קדושת בכורה'! וכך היה בכל עשר המכות; **עשר קדושות ואורות ניתנו לכלל ישראל, עד שהגיעו לאור הגבוה ביותר של ליל פסח, שכלל ישראל אכלו בו את הקרבן פסח, ואמרו אז הלל על כל הניסים והנפלאות**; כמו שאומר הנביא ישעיה (ל. כט): **"הֲשִׁיר יְהִי לְכֶם כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חָג"**, הם רקדו ושמחו, "אה, אנו זוכים כעת לאור כזה של 'ציאת מצרים'! אנחנו לוקחים מכאן 'ביזת מצרים' עצומה - ניצוצות קדושים ואורות נשגבים!"

קריעת ים סוף פתחה בפניהם עולם חדש

נו, אם כלל ישראל חשבו שבזה כבר גילו את כל האוצרות והמטמונים שהקדושה יכולה למכור... שהכל כבר נהיה בגדר נגלה - הם נכחו לראות אחרי כמה ימים מועטים שזה אפילו לא מתחיל... עכשיו רק נפתח גילוי חדש שנקרא

אם אדם חפץ להיות צדיק, נחץ מאוד שיעמיד לנגד עיניו את המטרה שהוא מכוון לשם - הוא מכוון להיות אדם מוסתר בדוקא! היסוד של צדיק אמת הוא רובו ככולו טמון וגנוז בעומק האדמה! כי בנין שהולך ונבנה גבוה כל כך, מוכרח לעמוד על יסוד עמוק מאוד במקום מוסתר ונעלם לגמרי מעיני בני אדם, הוא עובד בפנימיות הנפש ולא עושה מצב ורעש מעצמו

כדי לזכות לענווה צריכים להשקיע כוחות רבים ועצומים. זה עולה בעמל רב ובכוחות נפש לא פשוטים. אבל כשיודעים לאן אפשר להגיע ולאילו חיים נעימים ומתוקים זוכים על ידי ענווה! יודעים כמה 'אמת' יש בזה וכמה היא מפתח לכל המדרגות הנסתרות! אזי לוקחים מזה כח רב ויסוד איתן לעמול על מדת הענווה

'קריעת ים סוף'; ששם התרחש גילוי שכניה כזה שאין לנו שום מילים לכך; כמו שחז"ל אומרים (מכילתא בשלה): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל". וחז"ל מוסיפים ואומרים (במדב"ר יג, ט) שבזת הים היתה גדולה מבזת מצרים, כלומר, שכמה שהם חשבו שכבר זכו לקבל אורות ולהוציא ניצוצות ביציאת מצרים - הנה עכשיו הבינו, שעדיין לא התחילו לראות כלום -'עם האט זיך נאך גארנישט אנגעפאנגען' - הם עכשיו ראו עולם חדש לגמרי.

מתן תורה: אור חדש שהם אפילו לא חלמו עליו

נו, עכשיו הם באמת דימו בנפשם שכבר גילו את כל אצרות הקדושה שיש בעולם - הרי הם כבר ראו הכל, מה עוד אפשר לגלות להם - ושוב עמדו נדהמים לגלות שזה אפילו לא מתחיל... רק עכשיו מגיע היום הגדול - 'דער ריכטיגער קנאק' - הנה זהו הרגע שכל העולם מצפים לו: מתן תורה! הריבוננו של עולם בעצמו יורד מן השמים ואומר לכל יהודי ויהודי: "אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". רק עכשיו הם התחילו להבין מה הפירוש 'יציאת מצרים', הם התחילו להשיג את האנכי ה' אלקיך - שכל הגילויים שהיו להם עד כה היו כלא היו כלפי הגילוי הזה! מכל זה רואים, שקדושה אינה מתגלה כל כך מהר! לא עולים מדרגות ביום אחד - 'מען כאפט נישט קיין מלאכים ביי די פיס' - ולא מגלים את כל הסודות כלאחר יד

אדם שנהנה מה' מצב' שיש סביבו

ישנם עובדי ה' שהם אנשים חיצוניים, הם אולי לא ממש בעלי גאווה - אבל הם בהחלט נהנים כשיש סביבם 'מצב', לא 'איכפת' להם שיהיה סביבם קצת המולה ורעש... הם תמיד חייבים להוציא מקרבם ולבטא החוצה - את מה שיש להם בפנימיותם! שכל אלו האנשים שבאים בקרבם, יידעו מה הם חושבים ומה הם מרגישים ואלו מחשבות מעסיקים אותם כעת. ובאמת ממש 'חמנות' גדולה על האנשים הללו, כי למדגה נעלה הם לא יגיעו כך לעולם! הם יהיו בעלי תורה חשובים ויהי להם יד ושם בכל מיני מקצועות - נגלה ונסתר, אבל 'אדם גדול' לא יצמח כאן! כי כל 'בנין הקדושה' הוא לא יגלה את ענייניו הנסתרים לאדם כזה שכל דבר שהוא יודע - הוא מיד מפרסם ומקיא אותו החוצה; כמו שהספרים אומרים בדרך צחות, שהדגים יש להם עיניים פקוחות מחמת שהם לא מדברים... אלה שלא מדברים דברים מיותרים - רואים הרבה מאד. אפשר לגלות להם את האור המוצנע, כי הם בעלי סוד ולא יגלו את הסודות הלאה. אם אדם חפץ להיות צדיק, נחוץ מאוד שיעמיד לנגד עיניו את המטרה שהוא מכוון לשם - הוא מכוון להיות אדם מוסתר בדוקא! היסוד של צדיק אמת הוא רובו ככולו טמון וגנוז בעומק האדמה! כי בנין שהולך ונבנה גבוה כל כך, מוכרח לעמוד על יסוד עמוק מאוד - קומות רבים מתחת לאדמה - במקום מוסתר ונעלם לגמרי מעיני בני אדם, הוא עובד בפנימיות הנפש ולא עושה מצב ורעש מעצמו

בעל גאווה אינו יכול להתאפק מלהראות את הפנימיות שלו

אדם שהוא בעל גאווה, הוא ממילא גם אדם חיצוני! הוא אינו מסוגל להסתיר את האור שלו בתוך תוכו, כי גאוותו דוחקת בו לגלות ולפרסם את עצמו - כדי שהזולת ידע להעריך אותו כערכו הרם... לכן אין הבעל גאווה יכול לזכות לאוצרות הרבים המוסתרים בעולם הקדושה, כי הוא ההפך של הצנע לכת. וצריך לדעת שענווה והצנע לכת הולכים יחד בד בבד. כי כדי שאדם יוכל להיות אדם פנימי - הוא מוכרח להגיע למדת הענווה! וזהו הרווח הגדול ביותר שענווה מביאה לעובד ה' - שהיא נותנת לו כוחות לחיות בסתר ובהיחבא ולהעלים את עבודותיו ומדרגותיו! זה נותן לו את הכח לא לרצות להתבלט ולהתפאר בפני אחרים! זה לא מדבר אליו! זה לא הענין שלו! ועל ידי זה יהיה בידו להיכנס לעולם הגנוז ולזכות לחזות באוצרות הנסתרים של הקדושה.

לא קל לעבוד על ענווה - אבל יבוא על שכרו

אחרי שאדם עומד בבהירות על האמת הזאת, שענווה היא נעימה ועריבה אפילו בעולם הזה, וכל מהלך חייו ילכו באופן נעים ונחמד בגשמיות וברוחניות, וגם מבין שעצם המידה טובה וישרה היא לנפשו - שמקורה ממקור האמת, הנה כל זה מייסד בקרבו את הרצון והחשק לרכוש את מדת הענווה. כי באמת כדי לזכות לענווה צריכים להשקיע כוחות רבים ועצומים. זה עולה בעמל רב ובכוחות נפש לא פשוטים. אבל כשיודעים לאן אפשר להגיע ולאלו חיים נעימים ומתוקים זוכים על ידי ענווה! יודעים כמה 'אמת' יש בזה וכמה היא מפתח לכל המדרגות הנסתרות! אזי לוקחים מזה כח רב ויסוד איתן לעמול על מדת הענווה. כל אדם יכול לקחת את עצמו לעמול על עבודת הענווה - להתרגל להתנהג בדרכי הענווה - עודו יודע את האוצרות היקרים שיזכה להם.

שהיה אז בן חמש ושמונים שנים, ובאותה תקופה היה זה נחשב לאריכות ימים מופלגת.

- הרה"ק מבלאזוב נסע כמה פעמים אל הרה"ק מצאנו זי"ע יחד עם אחיו הצעיר הרה"ק מביקאווסק. פעם אחת אירע בעיר בלאזוב שהוציאו לעז לאיזה שוחט, עד שהקהילה פיטרה אותו מלהיות שוחט דמתא. ובאמת היה שוחט זה ירא שמים, אלא שהיו לו שונאים שהעלילו עליו דברים אשר לא כדת, כדי לקפח את פרנסתו. הלך השוחט ושפך את מר לבו לפני הרה"ק מצאנו שקיפחו את פרנסתו על לא דבר, שמע הרה"ק מצאנו את תרעומתו וקיבל את דבריו, אבל לא ענה לו שום דבר. תקופה קצרה אח"כ הגיעו הרה"ק מבלאזוב עם אחיו הרה"ק מביקאווסק לצאנו כדרכם. והנה הרה"ק מצאנו נהג אחר ה'טיש' בליל שב"ק לסדר את סדר הכיבודים של העליות לתורה ביום שב"ק, וחתנו הרה"ק מבייטש זי"ע נכנס אצלו לנסוק עמו בענין זה. ובדרך כלל כאשר היו האחים הק' מבלאזוב וביקאווסק מגיעים לצאנו, היה הרה"ק מצאנו נותן עליה להרה"ק מבלאזוב לפני אחיו הרה"ק מביקאווסק, שהרי היה מבוגר ממנו. אכן בפעם הזאת שהגיעו, כאשר אמר הרה"ק מבייטש ששני האחים הק' לבית דינוב נמצאים, אמר לו הרה"ק מצאנו: 'רבי מאיר איז דאך עלטער' (הרי רבי מאיר - מביקאווסק - מבוגר יותר), ולכן הורה להקדימו בעליה לתורה לפני אחיו הרה"ק מבלאזוב. תמה הרה"ק מבייטש: 'ידע שווער האט פארגעסן? רבי הערש מייילעך איז דאך עלטער!' (וכי חותני שכח? ר' צבי אלימלך - מבלאזוב - הוא הרי מבוגר יותר!), אבל הרה"ק מצאנו התעקש ואמר כי רבי מאיר מבוגר יותר. ראה הרה"ק מבייטש כי מנוי וגמור אצל הרה"ק מצאנו לומר כך, ולא הוסיף להתווכח עמו. ומיד כשסיים לסדר את העליות, הלך אל בית האכסניה של הרה"ק מבלאזוב, ואמר לו: 'דער שווער האט עפעס אויף דיר' (יש לחותני איזה דבר עליך), כי אם הוא אומר שרבי מאיר מבוגר ממנו, ודאי הוא מפני שיש לו בליבו עליו. מיד רץ הרה"ק מבלאזוב לבית הרה"ק מצאנו, ושאל אותו: 'דער רב ווייסט נישט אז איך בין עלטער פון מיין ברודער?' (וכי הרב אינו יודע כי אני מבוגר מאחי?), אמר לו הרה"ק מצאנו: 'אז ס'איז דא א שוחט וואס מען איז אים מקפח די פרנסה, און דער רב טוט גארנישט, איז דער רב נישט עלטער, ביסטו נישט עלטער...'. (אם יש שוחט שמקפחים את פרנסתו, והרב אינו עושה שום דבר, איך הרב מבוגר יותר, ולכן אין אתה מבוגר...), אמר לו הרה"ק מבלאזוב: 'איך האב גארנישט געוואוסט, מ'האט מיר נישט געזאגט, איך ווייס נישט פון די גאנצע מעשה. איך זאג אז דעם רב, אזוי ווי איך קום אהיים, וועל איך אלעס מסדר זיין על הצד היותר טוב, ס'וועט זיין אלעס גוט'. (לא ידעתי מן הדבר, ולא אמרו לי, איני יודע מכל מעשה. אני מבטיח להרב, עם בואי לביתי, אסדר את הכל על הצד הטוב ביותר, ויהיה הכל טוב). אמר לו הרה"ק מצאנו: 'נו, אויב אזוי, ביסטו טאקע עלטער...'. (נו, אם כן, אתה אכן מבוגר...).

• הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע [בן הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע] הותיר אחריו זרע ברוך ה' שלושה צדיקים מופלגים, הלא המה בנו הגדול הרה"ק רבי ישעיה הערץ זי"ע שהיה ממלא מקומו ברכנות בעיר דינוב, הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב זי"ע, והרה"ק רבי מאיר מביקאווסק זי"ע.

רבי ישעיה הערץ היה איש קדוש מאד, והתפרסם גם כבעל מופת מופלג כאשר פעל מופתים גלויים לרוב. והיו כמה צדיקים שלא הסכימו עם דרכו הזאת, וביניהם גם הרה"ק מראוואודוב זי"ע שהיו לו טענות על כך, כי סברו שאין זה דבר ראוי לעשות מופתים בהתגלות גדולה שכזו. ואכן רבי ישעיה הערץ לא האריך ימים, ונפטר בקיצור ימים ושנים. ויהי בעת הלוויה פנה אחיו הרה"ק מבלאזוב אל ארונו, ואמר לו: 'ווער האט דין געהייסן זיך אזוי אויפפירן? ווער האט דין געבעטן?' (מי צייה לך להתנהג כך, מי ביקש זאת ממך), והתכוין לומר שזו היתה הסיבה לכך שלא האריך ימים.

- אכן הרה"ק מבלאזוב בעצמו הקפיד מאד להסתיר את מדרגותיו, והיו לו בזה ענינים טמירים ונעלמים. אחת מן ההסתרות הגדולות שהעמיד הרה"ק מבלאזוב סביבו, היה הגבאי שלקח לו להיות האיש אשר על ביתו, שהוא היה איש פשוט מאד, בחור מבוגר ושמו 'גימפל', והוא היה כל המוציא והמביא בחצר בלאזוב, והתנהג שם כ'בעל הבית' ממש. והיה עומד על משמרתו בתקיפות גדולה, ועשה עם ציבור החסידים ככל העולה על רוחו. עם כל אדם שהגיע לבלאזוב היה שומר 'חשבונות' ו'פאליטיק' לפי הישר בעיניו, ואם היה לו איזה 'חשבון' עם אחד החסידים, אפילו אם היה איש מוכבד ביותר, לא היה נותן לו להיכנס אל הרה"ק מבלאזוב, והלה היה יכול להמתין ימים ארוכים ממש, עד שנתן לו להיכנס. ובעיני כל רואה היתה שליטה זו של 'גימפל' בבית הרה"ק מבלאזוב לפלא גדול, כי היה נראה להדיא שהרה"ק מבלאזוב שותק ומעלים עין על כל מעלליו, ובוזה הוא נותן לו רשות לעשות ככל העולה על רוחו בלי שיאמר לו דבר. אבל באמת היה דבר זה חלק ממשנת ההסתרה שגור הרה"ק מבלאזוב על עצמו, ואכן כמה פעמים התבטא הרה"ק מבלאזוב: 'ווען דער ברודער וואלט געהאט אזא גימפל, וואלט ער מער מאריך ימים געוועהן' (אילו היה לאחי - רבי ישעיה הערץ - 'גימפל' כזה, היה מאריך ימים יותר).

והנה אחר הסתלקותו של הרה"ק מבלאזוב נשתנה 'גימפל' לגמרי והיה לאדם אחר ממש, עד שלא יכלו להכיר עליו כלל מה שהיה פעם. כי נהיה ממש איש חסיד רגיל והקים משפחה, ולא היה אותו 'גימפל' כלל. ויהי לפלא, כי היה נראה כאילו שהתלבשה בו איזו רוח מיוחדת כדי לשמור על אריכות ימיו של הרה"ק מבלאזוב... ואכן הרה"ק מבלאזוב האריך ימים הרבה עד שנת תרפ"ה,